

**LES ACCIONS INSTITUCIONALS
PER LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA A CATALUNYA**

Aina Moll

Directora General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

El recobrament del català com a llengua pròpia i oficial de Catalunya ha estat un objectiu prioritari de la comunitat catalana, tant durant la resistència al franquisme i en el període de transició, com en la nova etapa autonòmica.

En aquesta reivindicació coincideixen totes les forces polítiques que han aconseguit representació popular —i també la majoria dels grups extraparlamentaris, que sovint la plantegen de manera molt més radical—; per això les actuacions legislatives catalanes en matèria de llengua han estat negociades fins a aconseguir el consens, i aprovades per unanimitat.

Aquesta voluntat d'arribar a una redacció consensuada, que anés tan enllà com fos possible en la recuperació lingüística, ha determinat d'una banda la lentitud dels tràmits parlamentaris en la redacció de la Llei de Normalització Lingüística, i d'altra banda una ambigüitat, més accentuada del que ja és habitual, en els textos legals, de manera que els resultats de la seva aplicació seran molt diferents segons que siguin interpretats de manera laxa o restrictiva; però en tot cas s'ha evitat qualsevol formulació que representi un obstacle insalvable per a la normalització.

Això és palès ja en el text constitucional, on s'evità d'establir la impossibilitat d'exigir a ningú el coneixement de cap llengua que no fos l'oficial de l'Estat —tal com era vigent en temps de la República i com fou proposat en el tràmit del text de la Constitució a les Corts espanyoles—, i s'obtingué per a l'ordenament lingüístic de l'Estat el text següent (art. 3):

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la.
2. Les altres llengües espanyoles eren també oficials en les respectives Comunitats Autònomes, d'acord amb els seus Estatuts.
3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

Aquesta formulació té evidentment aspectes negatius que, si se'n fa una interpretació restrictiva, poden obstaculitzar la normalització de l'ús de les llengües no castellanes; especialment, l'obligatorietat del coneixement del castellà per part de tots els ciutadans de l'Estat, la no-enumeració de «les altres llengües espanyoles» i la indefinició del terme «modalitats lingüístiques» —en lloc de «llengües»— en la garantia del respecte i protecció. No cal que recordi aquí de quina manera aquestes ambigüitats han estat aprofitades i manipulades per posar traves a la normalització del català.

Però el text té també aspectes positius, que poden ser aprofitats. Per exemple, el reconeixement de la pluralitat de «llengües espanyoles», la limitació (obligada, val a dir-ho, en una democràcia) del deure dels ciutadans al simple coneixement del castellà, no al seu ús; la igualtat entre l'oficialitat del castellà i de la llengua territorial que implica el terme «també» i que només els Estatuts poden desequilibrar («seran també oficials, d'acord amb llurs Estatuts»), i la garantia de respecte i protecció a una pluralitat lingüística que fins aleshores havia estat perseguida i ofegada.

Els redactors del text de l'Estatut de Catalunya no arribaren a formular el deure de tots els catalans de conèixer el català —i penso sincerament que no era possible arribar-hi—, però així mateix aprofitaren la possibilitat que els donava la Constitució d'afavorir el català, amb el text següent (art. 3):

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català.
2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

Una interpretació no restrictiva, però tampoc gens forçada, d'aquest text, permet el recobriment del català com a llengua nacional, a condició que aquesta sigui la voluntat del poble català en conjunt, i no només d'un sector (lingüístic, social o polític). En efecte, es reconeix:

a) Que Catalunya —com qualsevol territori en situació normal— té una llengua, i només una —el català—, que li és pròpia, i que aquesta llengua és el seu idioma oficial;

b) Que el castellà també hi és llengua oficial, perquè és la llengua oficial de tot l'Estat. Les dues llengües són igualment oficials, però per motius diferents.

c) Que la Generalitat —la institució d'autogovern de Catalunya— té la plena responsabilitat de l'ús lingüístic del país i ha de garantir l'ús normal i oficial de les dues llengües —evidentment, l'ús normal de la llengua pròpia del país no és igual que el de la llengua oficial de l'Estat, i en canvi totes dues són iguals quant a l'oficialitat—. Les mesures a prendre per assegurar-ne el coneixement hauran de ser molt diferents, car en el moment de promulgació de l'Estatut tots els ciutadans coneixen —bé o malament— el castellà, mentre que la gran majoria té un coneixement insuficient del català, i molts l'ignoren; al tracte preferent envers el català per tal de fer desaparèixer la desigualtat, és, doncs, un mandat estatutari.

d) El deure de la Generalitat, de crear les condicions necessàries que permetin d'arribar a la plena igualtat de les dues llengües «quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya» planteja clarament, com a objectiu en el futur, el deure de coneixement del català per part de tots. Personalment ho considero una formulació molt correcta, car establir en el text estatutari l'obligació de conèixer el català hauria deixat fora de la llei els ciutadans que no el coneixien —i als quals per tant no s'hauria pogut exigir que la complissin—: era més just i més operatiu responsabilitzar la institució d'autogovern de crear les condicions per fer possible el compliment del deure per part dels ciutadans, abans de promulgar-lo.

En realitat, el text constitucional —que de fet estableix el deure dels espanyols de conèixer el castellà com a conseqüència de l'oficialitat d'aquesta llengua dins tot l'Estat—, en dir que «les altres llengües espanyoles seran també oficials» dins llurs territoris, deixava clarament la porta oberta a l'obligatorietat del seu coneixement. Per això és altament sorprenent i preocupant veure que es van produint sentències d'alts Tribunals que senten jurisprudència molt allunyada d'aquesta interpretació, que per mi és la més correcta i l'única susceptible de fer viable el recobriment de les llengües no castellanes d'Espanya com a llengües nacionals dels seus pobles.

Aquest fet demostra, però, la prudència dels legisladors estatutaris en no establir com a deure immediat una obligació que no hauria estat acceptada, ni per la població catalana desconexedora del català, ni per l'opinió pública de la resta de

l'Estat, ni tan sols pels representants del poder judicial. Aquesta prudència ens ha estalviat segurament molts conflictes en aqueixa primera etapa d'adaptació a la democràcia; però també ha fet més difícil i més delicada la tasca de la normalització lingüística, entre una població acostumada a l'autoritarisme i que reclama mesures autoritàries, o bé considerada encara vigents les de l'època de la dictadura.

La política lingüística de la Generalitat

El primer Govern de la Generalitat recobrada era conscient d'aquestes dificultats —molt agreujades pel fet que prop de la meitat de la població de Catalunya era d'origen no català, i que la gran majoria de la meitat autòctona era analfabeta en la llengua del país—, i també del perill evident de conflicte social per motius lingüístics si el procés de normalització no s'enca-minava adequadament, i del perill no menys greu de frustració d'aquest procés si les mesures impulsores de la recatalanització del país eren massa febles.

Per això, una de les primeres accions del Consell Executiu, tot just iniciada la legislatura el maig de 1980, fou la creació de la Direcció General de Política Lingüística, amb la missió de «fer possible el desenvolupament de l'article 3r de l'Estatut de Catalunya i fomentar l'ús del català a les institucions oficials i a les privades. Tindrà cura de l'efectiva aplicació de les lleis emanades del Parlament de Catalunya en aquest camp».

En el moment d'iniciar-se les tasques de la Direcció General de Política Lingüística encara havia de promulgar-se la Llei del Parlament de Catalunya. Tot esperant que es pogués elaborar en el Parlament una Llei de Normalització Lingüística —que segons consulta feta pel President de la Generalitat a una gamma ampla de personalitats de Catalunya es considerava necessària, i que volíem tramitar com a proposició conjunta de tots els grups parlamentaris, donada la seva importància— el Conseller de Cultura convocà els diferents grups, els exposà el projecte i els demanà que elaboressin uns documents de treball susceptibles de servir de punt de partida per a la proposició de llei. La Direcció General de Política Lingüística s'encarregava d'intentar resumir les aportacions de tots, i també les d'un grup de sociolingüistes i un altre de juristes, en un esborrany conjunt.

En iniciar-se els tràmits de la Llei en el Parlament de Catalunya hi quedava molta feina per fer, abans d'arribar a un text plenament consensuat —només cal dir que l'elaboració de la llei durà prop de tres anys—, però les línies generals eren clares, i la voluntat d'entesa també. De manera que ja des del primer any les activitats de la Direcció General de Política Lingüística s'organitzaren amb unes directrius molt acostades al que més tard establiria la llei (els qui estiguin interessats en el tema poden consultar el núm. 9 de *Quaderns d'alliberament*, on Josep Ferrer fa una comparació detallada entre l'esborrany inicial i el text definitiu de la llei).

L'objectiu irrenunciable de la Generalitat de Catalunya —Parlament i Govern— és el ple recobriment del català com a llengua pròpia i oficial de Catalunya, sense entrar en conflicte amb la llengua oficial de l'Estat i amb ple respecte dels drets personals de tots els ciutadans. Aquest objectiu era plenament compatible amb la doble oficialitat —que no és oficialitat «a mitges»— del català i el castellà, i es justifica pel caràcter de llengua pròpia de Catalunya, que només té el català.

Per tal de fer-lo possible, calia:

1. Aconseguir que fos assumit pel conjunt de la comunitat catalana.
2. Posar el català a l'abast de tots els ciutadans, en la mesura que cadascú el necessités per poder adoptar-lo realment com a instrument normal de relació professional i social.
3. Fer present el català —afavorint-ne l'ús— en tots els sectors de la vida social, especialment en aquells d'on havia estat exclòs durant el franquisme: administració, escola, mitjans de comunicació, relacions comercials, etc.

1. Campanyes de sensibilització

Per tal d'aconseguir la primera condició la Direcció General de Política Lingüística ha organitzat, en col·laboració amb moltes altres institucions públiques i privades (Ajuntaments, Diputacions, Entitats cíviqes i culturals de tota mena) diverses campanyes de sensibilització popular.

La primera fou «la campanya de la Norma» (1982), que amb el lema «El català, cosa de tots» es proposava dos objectius molt generals:

- a) l'adhesió formal a la normalització per part de tota

mena de col·lectius, i especialment dels Ajuntaments, als quals es demanava el compromís de catalanitzar l'administració local i es recomanava de crear comissions municipals de normalització que recollissin i estimulessin les iniciatives ciutadanes;

b) el bandejament de les pautes de conducta diglòssica —el canvi automàtic de llengua dels catalanoparlants davant qui parla castellà, i la inhibició dels castellanoparlants d'expressar-se en català per por de no fer-ho bé—, ja que aquests vicis, molt difícils de desarrelar, bastaven per si sols per fer inviable la normalització.

La pràctica del «bilingüisme passiu» —en què cada interlocutor parla la seva llengua i entén la de l'altre— es recomanava com a primera passa cap a la normalització.

Aquesta campanya fou discutida quant a la forma: «la Norma», el personatge infantil que fou l'eix de l'acció publicitària, despertà entusiasmes —sobretot entre els infants— i antipaties —principalment dels intel·lectuals—; però tingué el mèrit de no deixar ningú indiferent, de causar un fort impacte —encara avui, tothom la recorda—, i sobretot de no trobar cap rebuig al seu missatge: aconseguida l'adhesió formal (per acord de Ple, comunicat a la Generalitat) dels Ajuntaments (els adherits representaven el 98'4% de la població total de Catalunya) i d'un sens fi d'entitats cíviqües i culturals, el perill de divisió del país en dues comunitats en funció de la llengua quedava eliminat, o si més no molt reduït. Ja no era possible un «manifiesto» anticatalà com el publicat un any abans a un diari de Madrid, amb gran ressò a Catalunya i sobretot a la resta de l'Estat.

La segona campanya tingué lloc l'any 1983, un cop aprovada la Llei de Normalització Lingüística. Consistí en una sèrie de taules rodones seguides de debat, per tal de divulgar el contingut i l'abast de la Llei i estimular accions susceptibles de facilitar-ne l'aplicació. Estaven formades per un jurista, un historiador i un sociolingüista —que procuràvem combinar de manera que representessin opcions ideològiques diferents— i eren organitzades per la Direcció General de Política Lingüística, en col·laboració amb els Ajuntaments i les Comissions de Normalització. Sovint se'n feia més d'una per municipi: a Santa Coloma de Gramenet, la ciutat de Catalunya amb més densitat de població castellanoparlant (on, segons el padró de 1975, el 57'3% de la població ni tan sols entenia el català), se

n'hi feren vuit —tres de caràcter general i cinc de sectorials—, amb gran assistència de públic i debats apassionats, en els quals no es manifestà mai cap oposició a la llei, sinó l'exigència de més oportunitats d'aprendre o de practicar el català.

Una tercera etapa de campanya publicitària, destinada a activar les accions permanents de catalanització, tingué lloc l'any 1985 sota el lema «Depèn de vostè» (o «Depèn de tu»). Encara que algú n'hagi fet brometa, o hi hagi volgut veure una dimissió de responsabilitat per part de la Generalitat, que carregaria als ciutadans una tasca que correspon a l'acció de govern, el missatge ha estat ben rebut per la població, que sap o intueix que les llengües no s'imposen per decret (si fos així, el català ja no existiria), sinó per la fidelitat dels seus parlants.

Enguany l'acció institucional de sensibilització envers la llengua s'ha realitzat dins el marc del Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana, en el qual han participat activament molts membres de la Direcció General, d'Ajuntaments i de Comissions de Normalització, Diputats al Parlaments de Catalunya, etc. Ara toca dur a terme entre tots les conclusions del Congrés. Aquest serà l'objectiu de la campanya del darrer trimestre de l'any.

2. Difusió del coneixement del català

Per tal d'aconseguir posar el coneixement del català a l'abast de tots els ciutadans, l'acció institucional s'ha exercit en diferents camps.

a) Dins el sistema d'ensenyament

La primera necessitat per a la normalització lingüística de la societat catalana estava en la normalització del sistema d'ensenyament. Es tractava d'introduir el català a tots els nivells del sistema educatiu, no sols com a assignatura, sinó també com a llengua vehicular de coneixements i com a llengua ambiental; és a dir, de fer efectiu allò que l'article 14.1 de la Llei de Normalització formula així: «El català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de l'ensenyament en tots els nivells educatius». La tasca era —i és encara— extremadament difícil, donada la inexistència del català en el sistema

educatiu de l'època franquista, i el caràcter estatal encara vigent d'uns cossos d'ensenyants de gran mobilitat, sobretot el de nivell bàsic, que en el sector públic tenia gran majoria de funcionaris castellanoparlants.

El Departament d'Ensenyament de la Generalitat hi ha treballat aferrissadament, ja des de l'etapa de la Generalitat Provisional, en què es promulgà el Reial Decret anomenat popularment «de bilingüisme» (1978), que introduïa l'ensenyament obligatori del català a tots els nivells i graus d'ensenyament no universitari, i obria la porta a l'ensenyament en català, prèvia autorització condicionada a una sèrie de requisits difícils de reunir.

D'aleshores ençà, s'ha recorregut un llarg camí:

a) Introducció de l'assignatura de català (tres hores setmanals, tret del cicle inicial d'EGB, que des del curs 1981-82 en té quatre) a tots els graus i nivells de pre-escolar, EGB, BUP, FP i COU, diürns i nocturns, entre 1979 i 1982 —excepte en la FP de segon grau, que no tingué català a tercer fins al curs 1983-84.

b) Introducció progressiva de l'ensenyament en català, primer mitjançant autorització per a la catalanització immediata parcial (en determinades assignatures o nivells) o total (només possible per a alguns centres privats que ja durant el franquisme ho havien fet sense autorització), o bé la catalanització progressiva, començant pel primer curs, per anar avançant un nivell cada any; a partir del curs 1982-83 se suprimeixen els tràmits per a l'ensenyament en català i tots els centres, a més d'ensenyar català i castellà, han de fer l'ensenyament d'una, almenys, assignatura en cada llengua; es possibilita, però, l'ensenyament en una sola llengua, mitjançant els tràmits que abans es feien per al català, i es mantenen les autoritzacions concedides (8% del total dels centres). Però la Llei de Normalització (abril de 1983) deroga aquest Decret i implanta l'ensenyament generalitzat en català, exceptuant els nens de llengua «habitual» castellana per als quals els pares triïn el castellà. Això ha accelerat el ritme de la catalanització, però la gran majoria de centres ensenyen encara en les dues llengües, i en queda prop d'un 10% on l'única llengua vehicular és el castellà.

c) Reciclatge del professorat, mitjançant un programa a desenvolupar en tres cursos, iniciat el curs 1979-80 amb 535 grups a 58 localitats i 9.564 inscrits, i que el 1981-82 arribà a

928 grups a 86 localitats i 18.600 inscrits; enguany es mantenen encara 689 grups a 54 localitats. A part d'aquest reciclatge de caràcter general —per tal de donar als mestres els coneixements de llengua i cultura catalana i de la seva didàctica que haurien d'haver adquirit en el seu currículum acadèmic, però no figuraven en els plans d'estudis del franquisme—, s'han fet diverses experiències d'entrenament intensiu dels mestres castellanoparlants, amb resultats molt positius. Si poguéssim generalitzar-les, la normalització de l'ensenyament seria cosa de pocs anys, però ens manquen mitjans econòmics i humans per a fer-ho.

d) Seguiment del procés. El Departament d'Ensenyament segueix de prop el procés de catalanització escolar, tant pel que fa a la seva acceptació com al rendiment dels alumnes en les dues llengües. Aquest treball ha demostrat que s'obté un rendiment normal en llengua castellana, fins i tot dels alumnes que només la tenen com a assignatura i empen com a única llengua vehicular el català, mentre que en català només s'obté un rendiment general satisfactori si els alumnes hi reben tot l'ensenyament, o almenys una gran part. Això, que era previsible donada la presència dominant del castellà en la vida de molts infants (medi familiar, barri, cinema, mitjans de comunicació...) ha intensificat la demanda d'ensenyament en català per part dels pares, i ha refermat el govern de la Generalitat en la urgència d'aplicació total de la Llei, a desgrat de les resistències d'un petit sector d'ensenyants, i dels greus problemes que ens planteja l'arribada periòdica, per accés o per trasllat, de mestres desconexors del català.

b) Fora del sistema d'ensenyament

Fora del sistema d'ensenyament, la tasca de posar a l'abast dels ciutadans els coneixements de català que necessiten per poder-lo emprar en la relació social i professional, correspon a la Direcció General de Política Lingüística, per mitjà del seu Servei d'Assessorament Lingüístic. El Servei treballa en col·laboració amb altres organismes de la Generalitat i amb institucions diverses (Escola d'Administració Pública, Ajuntaments, Institut d'Estudis Catalans, Entitats cíviques i culturals, etc.): el lema «El català, cosa de tots» ha estat norma constant d'actuació de la Direcció General, i per això hem procurat reunir i

potenciar tot el treball fet per iniciativa ciutadana durant el franquisme.

El SAL fou creat pel Decret 220/1980, amb les funcions següents:

«El Servei d'Assessorament Lingüístic realitzarà tasques d'assessorament lingüístic de les entitats oficials i no oficials, públiques i privades, i fomentarà la difusió del coneixement del català per part dels adults, garantint o coordinant activitats culturals diverses».

Per tal de complir aquestes missions, el SAL ha organitzat la seva feina en tres direccions: 1, servei d'assessorament lingüístic, obert als organismes de l'administració, a les entitats públiques i privades i als particulars; 2, elaboració de vocabularis específics i de criteris convencionals per a registres específics de llengua; i 3, cursos de català per a adults.

Com que la gran majoria de la població adulta no havia estat alfabetitzada en català, i una part considerable de la població immigrada (més d'un milió de persones, segons el padró de 1975) ni tan sols l'entenia, el capítol de cursos d'adults apareixia com el més urgent i ha ocupat una part important de les activitats del SAL.

Per mitjà de dos grups de treball que reunien membres de les diferents institucions que hi havien treballat durant la dictadura, la Direcció General establí els programes de cursos d'adults castellanoparlants (dos nivells) i catalanoparlants (3 nivells: elemental, mitjà i superior), més uns cursos especials de llenguatge administratiu i de formació de professorat, i organitzà cursos de tots els nivells, en col·laboració amb Ajuntaments i amb Entitats culturals.

El SAL organitza i coordina els cursos, que són patrocinats conjuntament per la Generalitat i l'Ajuntament, en una proporció de dos terços i un terç, respectivament. Aquest patrocini conjunt abraça la totalitat del cost dels cursos de castellanoparlants i de grau elemental de catalanoparlants, i els alumnes paguen una quota d'inscripció molt reduïda que es destina a despeses de material —i eventualment de local— i a activitats complementàries. En els cursos superiors les institucions assumeixen la meitat del cost i la quota d'inscripció cobreix l'altra meitat. Els cursos són de 90 a 100 hores de classe (o bé

es fan en dues etapes de 50 hores), al llarg del curs acadèmic. En algunes zones de molta població immigrada, s'organitzen cursos intensius durant l'estiu.

El Servei d'Assessorament fa el seguiment tècnic dels cursos, per mitjà d'una xarxa de coordinadors, que actuen per zones i tenen reunions periòdiques, entre ells i amb els professors de la seva zona.

La gestió econòmica la porten els Ajuntaments (o les entitats culturals en qui ells deleguen), que reben l'aportació de la Generalitat en concepte de subvenció, la qual cosa implica complicacions burocràtiques i d'estructura que fan urgent un canvi de sistema que permeti de consolidar l'organització i assegurar l'estabilitat del professorat. Confiam que enguany trobarem, per via parlamentària, una solució satisfactòria del problema.

El nombre de cursos s'ha anat incrementant, dels 875 grups del curs 1981-82 (482 de catalanoparlants i 393 de catalanoparlants) als 1.999 d'enguany (1.048 de catalanoparlants i 951 de no-catalanoparlants, dels quals 400 seguint el mètode «Digui, digui»). Una novetat d'enguany és l'organització de grups de conversa, animats per monitors.

La necessitat d'elaborar material didàctic útil per proporcionar als castellanoparlants el maneig efectiu de la llengua parlada, ens portà a entrar en contacte amb el Projecte de Llengües Modernes del Consell d'Europa (1981). Pel febrer de 1982 assistírem a la Conferència d'aquest organisme, on presentàrem el nostre projecte d'elaborar un curs multimèdia de català segons el seu sistema d'enfocament comunicatiu, però destinat sobretot a ser emprat per la població immigrada del país; això constituïa una novetat, car fins aleshores sols s'havien elaborat per aquest sistema mètodes per a l'ensenyament a estrangers (*cf. Follow Me*); el projecte fou assumit pel CE com a experiència pilot i realitzat amb l'assessorament dels seus experts per un equip de professors coordinat per J. Melcion i per l'empresa Video Spot SA., sota la coordinació general del Cap de Servei del SAL, I. Marí.

El curs es diu *Digui, Digui,...*, i consta de dos nivells de 30 unitats cada un. Cada nivell comprèn materials impresos (llibre de l'alumne, llibre d'exercicis, llibre del professor, guia de l'autoaprenent i dos tipus de pàgines de premsa, per a publicacions en català i en altres llengües), materials auditiu (joc de cassettes per a l'alumne o la classe i curs radiofònic) i

materials àudio-visuals (joc de videocassettes i curs televisiu).

La Direcció General de Política Lingüística i una cinquantena d'Ajuntaments han equipat de material àudio-visual més d'un centenar d'aules on professors especialment entrenats apliquen el «Digui, digui». Però la difusió del mètode és assegurada sobretot pels mitjans de comunicació, que hi han participat massivament (i gratuïtament): TV3, TVE, un centenar d'emissores de ràdio i pràcticament tots els diaris i setmanaris d'informació general de Catalunya, coordinats pel SAL, han difós setmanalment la lliçó corresponent del primer nivell el curs 1984-85, i del primer i segon nivells el curs '85-86. Aquest darrer curs han difós també el primer nivell la televisió francesa TF3 a les regions de Migdia-Pirineus, el diari de Perpinyà *L'Indépendant* i 6 emissores de ràdio de la zona.

El SAL té el projecte de realitzar amb la mateixa metodologia un mètode per a l'ensenyament als catalanoparlants, que novament constituirà una novetat dins el Programa de Llengües del CE, ja que encara no s'ha aplicat mai aquest sistema a l'ensenyament dels autòctons.

Els cursos són planificats i coordinats pel *Gabinet de Didàctica i Coordinació*, que a més s'ocupa de la formació inicial i permanent de professors de català per a adults: cursos de monitors especialitzats, cursos de formació per a professors de multimèdia, tallers de llengua i de didàctica, Jornades de Didàctica —celebrades anualment el mes de setembre i obertes al professorat de tots els Països Catalans—, i edita una revista, *COM ensenyar català als adults*, de la qual s'han publicat fins ara 11 números i 4 suplementos monogràfics.

La Junta Permanent de Català

La Junta Permanent de Català, adscrita al SAL, ha heretat la tasca del Tribunal Permanent de Català creat per la Generalitat republicana. Té la missió de realitzar proves i expedir certificacions de coneixement de català, fora del sistema general d'ensenyament.

Les proves, que es corresponen amb les programacions establertes per als cursos d'adults però en són independents, se celebren a una dotzena de localitats de Catalunya, amb periodicitat mensual, tret de juliol i agost, segons un calendari i una distribució establerts anualment. El certificat de nivell A

és de coneixements orals de català; els de nivell B, C i D corresponen a tres graus —elemental, mitjà i superior— de coneixements de català oral i escrit; el certificat D és de capacitat per a l'ensenyament de català a adults, i els E i F de coneixements —bàsics i suficients, respectivament— de llenguatge administratiu.

S'estan acabant i experimentant programes especialitzats (de llenguatge tècnic i científic, de traducció, de locució, etc.), que seran objecte de prova específica de la JPC.

Altres accions del SAL: assessorament i elaboració de llenguatges específics

El SAL presta un servei d'assessorament al públic i de revisió de textos d'àmplia difusió; organitza cursos de llenguatge especialitzat —llenguatge administratiu, d'acord amb l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (que imparteix els cursos de català per a funcionaris); llenguatge tècnic i científic en col·laboració amb la Universitat Politècnica de Catalunya, etc.—, fa tasques d'estudi i fixació de lèxic, com el d'obres públiques, per mitjà de la Comissió Lexicogràfica d'Obres Públiques, el de l'administració per mitjà de la Coordinadora de Llenguatge Administratiu, publica el butlletí *Llengua i Administració*, etc.

El TERMCAT, Centre de Terminologia Catalana, creat en col·laboració pel Departament de Cultura i l'Institut d'Estudis Catalans, amb personal de SAL i de l'IEC, té la missió de fixar i difondre la terminologia catalana i de crear un banc de dades terminològiques, en relació amb els organismes i bancs de dades internacionals. Ha establert relacions amb les Universitats i les entitats científiques que han treballat en terminologia i ha començat la informatització de les dades. El SAL ha impulsat també els treballs de terminologia per mitjà d'un concurs públic d'ajuts, atorgats conjuntament per la CIRIT (Comissió Interdepartamental per a la Recerca i la Innovació Tecnològica) i el Departament de Cultura.

3. Difusió de la presència del català

a) En els mitjans de comunicació

Una part important de la tasca de difusió de la presència del català, i també del seu coneixement, ha estat realitzada pels mitjans de comunicació institucionals: TV3, Catalunya Ràdio i Ràdio Associació de Catalunya, que funcionen exclusivament en català.

La seva entrada a totes les cases —afavorida en els primers moments pel fet de poder continuar una sèrie de gran popularitat en el punt mateix en què TVE l'havia interrompuda, i de transmetre partits de futbol quan no se'n transmetien per les cadenes estatals— ha fet disminuir d'una manera espectacular el nombre de persones que es declaraven incapaces d'entendre el català.

b) En l'ús públic en general

La difusió de la presència del català per mitjà de la normalització del seu ús públic —oficial i no oficial— i del foment de la relació privada, correspon a un altre Servei de la Direcció General de Política Lingüística: el Servei de Normalització de l'Ús del Català, que ha tingut al seu càrrec les campanyes de sensibilització de què ja he parlat.

A més d'aquestes accions de caràcter i abast generals, el Servei de Normalització ha actuat per sectors, en col·laboració amb entitats i institucions diverses, de la manera següent:

1. *Normalització de l'Administració.* En primer lloc, la de la Generalitat mateixa: una tasca enorme, ja que es tractava de normalitzar molts milers d'impresos i de catalanitzar uns serveis atesos per milers de funcionaris traspassats de l'Administració de l'Estat, molts d'ells castellanoparlants, i la immensa majoria desconexedors del català escrit i del llenguatge administratiu. Per a les decisions polítiques dins aquest camp, es creà la Comissió per a la Normalització Lingüística de la Generalitat, presidida pel Conseller de Cultura, de la qual formen part la Directora General de Política Lingüística, el Director General de la Funció Pública, el Director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (que té al seu càrrec els cursos de català per a funcionaris) i els Secretaris Generals de tots

els Departaments. Per posar en pràctica aquestes decisions i fer-ne el seguiment, existeix una Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística, amb representants de cada Departament, coordinada pel Cap del Servei de Normalització que és també secretari de la Comissió.

Per a la normalització de l'Administració Local, s'han creat nombrosos Serveis Municipals de català, per conveni entre la Direcció General de Política Lingüística i els Ajuntaments que ho desitgen. La missió d'aquests SMC és assegurar la correcta catalanització dels serveis municipals i prestar assessorament gratuït al públic en qüestions de llengua.

Quant als organismes estatals i paraestatals, des de l'any 1980 existeixen Comissions Mixtes Generalitat-RENFE, Generalitat-CTNE, Generalitat-Aeroport, i des de 1984 Generalitat-Delegació del Govern central, per tal d'estudiar la problemàtica de la normalització dels respectius serveis, prendre les mesures adients (entre altres, l'organització de cursos per al personal, amb participació directa de la Direcció General, o no, segons els casos), i fer el seguiment de llur aplicació i l'avaluació de resultats.

Sense intervenció directa dels nostres serveis, dins un pla ambiciós de millora de l'administració de justícia del qual ha assumit els costos, la Generalitat ha possibilitat la normalització del català en l'administració de justícia per mitjà d'uns serveis de traducció de documents, que funcionen en els mateixos jutjats.

El ritme de progressió en tots aquests camps és lent, i provoca sovint les queixes dels impacients, però el camí recorregut fins ara és ben considerable.

2. *Extensió de l'ús públic no oficial.* Periòdicament el Servei de Normalització emprèn accions encaminades a augmentar l'ús del català en el món bancari, del comerç, de les activitats professionals, etc., per mitjà de la tramesa de circulars, visites a les empreses, obsequi de vocabularis especialitzats, cartells i altres materials, etc., amb suport publicitari.

3. *Extensió del català al carrer i de les activitats culturals en general.* En col·laboració amb els Ajuntaments, el Servei de Normalització coordina accions diverses de dinamització cultural especialment encaminades a la difusió de la llengua: espectacles, recitals, conferències, debats, activitats extraescolars dels infants, opuscles sobre personatges, monuments i fets històrics locals, etc.

Els programes són elaborats en funció de la situació sociolingüística, de les necessitats i dels recursos humans de cada municipi, donant prioritat a aquells en què la proporció de població castellanoparlant és més elevada. Es procura que siguin canalitzats per un dels Serveis Municipals de què he parlat, o per un Centre de normalització Lingüística.

Els Centres de Normalització Lingüística no estan encara definitivament estructurats; actualment n'existeixen cinc, que tenen caràcter experimental: quatre en poblacions de forta immigració properes a Barcelona (Molins de Rei, Sabadell, Sant Boi de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet) i un a la Vall d'Aran, de característiques molt especials, ja que s'ha d'ocupar de la normalització del català i també, molt especialment, de la de l'aranès (varietat lingüística occitana, pròpia d'aquella vall, a la qual l'Estatut de Catalunya garanteix respecte i protecció).

Un grup de tècnics d'aquests centres i de la Direcció General de política Lingüística, i un de responsables polítics de la mateixa Direcció General i dels ajuntaments que conjuntament amb la Generalitat en són titulars, més dues Diputades del Parlament de Catalunya, presentaren al Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana una ponència sobre «Els Centres de normalització Lingüística que preveu l'article 26 de la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya». Esperem que les seves propostes es recullin aviat en una llei del Parlament de Catalunya, en virtut de la qual s'anirà creant una xarxa de Centres de Normalització —amb funcions d'assessorament lingüístic, coordinació de cursos i dinamització de l'ús del català dins un àmbit determinat— que permetrà coordinar millor les accions institucionals actuals i ampliar-les i intensificar-les en forma considerable.

4. *La política de subvencions.* A part de les activitats impulsades directament pel Servei de Normalització, l'extensió de l'ús del català és afavorida per altres Direccions Generals del Departament de Cultura, mitjançant subvencions a la publicació de llibres, discos i periòdics en català, a la producció teatral i cinematogràfica, al doblatge de pel·lícules, etc.

El seguiment del procés de normalització

A la Direcció General de Política Lingüística pertany també

l'Institut de Sociolingüística Catalana, amb la missió d'efectuar i d'impulsar treballs de recerca sociolingüística, especialment en relació amb la situació sociolingüística del país i amb el seguiment del procés de normalització. Fins ara ha funcionat amb greus limitacions de mitjans i de personal, però ha fet una sèrie d'informes i de treballs monogràfics i ha iniciat la publicació d'una col·lecció d'estudis (amb *Coneixement i ús de la llengua a la província de Barcelona - Anàlisi dels resultats del Padró de 1975 i de l'avanç del de 1981*, de Modest Reixach) i una de monografies (sobre *Realitat lingüística de la Vall d'Aran i Perspectives de la llengua catalana a l'àrea barcelonina - Comentaris a una enquesta*). Tenim el propòsit d'impulsar fortament les tasques de l'Institut a partir de l'any que ve, en què disposarem de les dades lingüístiques del Padró de 1986, que ens permetran establir el mapa sociolingüístic actual de Catalunya, i l'evolució del procés a la província de Barcelona en general, i en determinades localitats en particular, de 1975 ençà.

No dubtem que els resultats d'aquesta anàlisi demostraran una clara millora de la situació sociolingüística, que calmarà els temors d'un sector important de la població quant a la viabilitat del procés i estimularan un altre gran sector fins ara indiferent, a fer el necessari esforç d'adaptació per no quedar marginats d'una societat que avança amb ritme creixent en el recobriment de la seva identitat catalana.